

2013 зима № 1(80) Рік XXII

Ватра

Христос Раждається!

Традиція колядування з вертепом получила різни покоління родини Корбичів зо Снітници - Ропиці Польской, а й з-за великой млаки. Різдво 2012 р.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

*Веселих Свят Різдва Христового, Щасливого Нового 2013 року
Читачам, Дописувачам, Членам лемківських організацій: Президії СФУЛО,
ООЛ і ФДЛ в США, ОЛ Канади, т-ву "Лемківщина" в Україні,
ФДЛ у Львові, СРУ Словаччини, СРІУ Сербії і Хорватії, а також ОУуП,
СУ Підляшшя, всім нашим Організаціям по всьому світу,
Редакціям лемківських-українських часописів і газет!
Нехай новонароджене Боже Дитя благословить Вас у всіх Ваших
починаннях, дарує ласки, любов та злагоду у Ваших оселях!*

Редакція **Ватри**

Головна управа **ОЛ**

Вінчуєме вам,
всій добрі люде,
нехай поміч Божя
все з Вами буде,
нехай кождой днини
і кождой години
Бог благословить Вас!
Все будте здорови
разом з діточками,
а смутку і горя
не буде між вами,
худібка і пчілка
нехай ся ховає,
а град, огонь, туча
нехай Вас минає,
нехай ся Вам зародит
жито і пшениця,
і всякоє збіжсе,
і всяка пашниця.

Святий Миколай обдарував діти в Горлицях

Хотіли утворити „польський красвид”

Попа в мі в руки переклад книжки Кетрін Епштайн Зразковий нацист. Артур Грайзер і окупація Краю Варти (С. Epstein, Wzorcowy nazista. Arthur Greiser i okupacja Kraju Warty, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław 2012).

Втішив-ем ся, што о нас пишут... Вшитко того, што нацисти робили з поляками в „Краю Варти”, лем пару літ потім поляки робили... нам! На Лемківщині! Ціль бив еден: зробити з Бескидів польський край, перетворити його на типову польську провінцію, штоби жителі Мазовша ци Велькопольски, приїжджаючи в Бескиди, почувалися, як в себе вдома. Завдання неймовірне, але піднявся його фанатичний польський комуніст і „совітський намістник” земель відзисканих - Владислав Гомулка. Як того зробив?

Плян Владислава Гомулки

Для поляків прикметник „польський” в однесенію до української Лемківщини значив остаточну пімсту за непольскосьць, в тим припадку – Лемківщини. Гомулка обняв уряд на землях відзисканих, але мало хто знає, што землями відзисканима була тіж Лемківщина! Він в Познаню в колишнім замку Гітлера твердив, што польска форма красвиду південной Ряшівщини повинна бити виповнена „польском тресьцьом”. Тому хижі для поляків мали бити ту не по німцях, а по українських русинах. Задля того Польша могла частинно виповнити зобов’язання почдамски і заселити землі відзискани хоч не польськими, але новими осадниками, яких іщи в 1947 році бракувало. Дві справи полагоджено єдном акцією „Вісла”. Осадників найдено в Бескидах, а землю, ліси і зелени простори мали співграти з затишним колгоспним провінціалізмом польского села. Ідилія по-совітски польска... Плян виконав, єднак на початку 50-х років ХХ ст. його арештує УБ і тримат в арешті домовим. До монастирного арешту в Команчи заперают тіж примаса Польщи кардинала Вишиньского. Плян катурляться далі. По „Познаньских заколотах” комуністи випускают обох, оба обіймают уряди, але в повні протиставни собі. Лем для українців мають прихований єден напрям. Гомулка може дальше обрабляти рілю, на якій зачав „орати”. Натоміст примас Польщи Вишиньскі коротко

з’явився в Ватикані (український експерт - кардинал у Польщі?) – по мойому трупі, і так ся стало. Лишився „верхним контролером” греко-католиків аж до смерти. Гомулка реалізує плян ендеків, дає монополь на християнізацію українців - костелу. На Прикарпатю переказує греко-католицьки церкви, яки іщи не забрали римо-католики, Польській Автокефальній Православній Церкві. Плян Гомулки є реалізуваний експресово. Кількадесятьом селам в Бескидах міняють історични назви. Протестують польски інтелектуалісти, частину назв привертають. Православна Перемисько-Новосанчівська єпархія зостає покликана в „Воєнним стані” ген. Ярузельского, а Митрополит Василій приступлять до Польской Ради Національного Відродження. В 1989 р. повстає III Річпосполита. Наступуючи уряди дальше реалізують плян, продають українськи цвинтари як рільничу землю.

Рабунок

Як задумали реалізувати тот проєкт? Но, в найпростіший спосіб. Зачали од вигнання українців з Лемківщини до СССР, тобто на схід, од конфіскування землі, лісів, будівлі. Згідно співпрацювали маріонетковий уряд і немаріонетковий Римо-Католицький Костел та вшитки угруповання підземеля. Конфіскували Лемківщину і переймували на вічну власність Річпосполитой; землю, нерухомости, навіт шум лісів і булготання щави... Скрайни поляки крали українським жителям того „Краю Варти Цвай”, річи штоденного ужитку, убраня, рільничі нарядя, худобу, а навіт дерев’яни ложки (sic!). Од так просто! Збійництво в „маєстаті права”! Заберано радія, ровери, фотоапарати, машини до шитя, коросна і тп. (...) Створеня „польского красвиду” розпочато од зміни названя сел по-польски. Вшитко „Руске” заступлено – „Гурним”, а Польске – „Дольним” або іншими прикметниками, в залежности від околиці. Бескид Низкий названо „Бешадами”. Нищено хижі, фабрики, бурено українськи церкви. В тот спосіб українськи села набували польского характеру... Скорійше зміни доткнули цілою культури української. З церков, бібліотек, музеїв і приватних колекцій рабувано вшитко, што мало яку-небудь вартіст, бо било не польське. Найперше мистецтво, ікони, різьби. Книжки палено так само, як то робили німці. Більшість зрабуваних предметів трафляло в приватни руки, хоцби „героїв” жовнірів ВОП, яки рядили на Лемківщині по вигнанню українців. То мав бити польський шик, добрий смак, но і „польське терпіня”. Никифора окрадено з імена і призвища

Єпіфанія Дровняка і урядово названо – Нікіфором Криніцкім. Створено навіть проект ідеальної сільської хижи для поляків – мала бити камінна, білена, крита ясно-червоною дахівкою. (...)

Школіння пришлих загонів польонофілів

Лареп KL Auschwitz в Явожні використано до школіння німців, дале українців і потім неокресаних поляків. Ніч в обозі не змінено, лем напис з „Arbeit Macht Frei” замінено на „Centralny Obóz Pracy”. Ту школено українців так, як того робили німці вшитким націям, не лем полякам. Методи школіння кус ліпши, лем без двох існуючих за німців газових комор і крематоріїв. Певні тому, што в тім підлаґрі KL Auschwitz, їх не било. Інші критерія били сповняни, організація життя в лаґрі тота сама, окрім гігієни і їдженія. Особисто знам в’язня-українця, який пережив KL Auschwitz і польський СОР, тот український хам, мав чельніст ствердити перед судом Річпосполитой в Горлицях в 90-х роках, што в KL Auschwitz їв білий хліб, а в СОР Явожно - згнили буряки, же штотижден в KL Auschwitz купався під душем в теплій воді, а в Явожні лем в бункрі в часі допитів, а властиві медже нима, де в січни мочили го, штоби „розм’якчити”, жеби ся признав, што він „бандерівець”. Хоц з мандрівок по KL - до Польщи вернув на весну 1947 року. Під час допитів УБ-овці особливо трактували українськи дівчата, діялися річи страшні з вижшой полиці „культури”. Збірно їх гвалтували, віддавали на них щину, до статевих органів підлучали струм, же о таких дрібничках як вириваня нігтів і вбійня під них шпильок не вспомну. По таким „школіню” українці, котрих випущали з СОР, мусіли підписати освідчення о дохованю таємниці, што там ся діяло. В тим припадку треба виразні повним голосом повісти: „Польське обози концентраційне”. Гнес по народніх списуванях знаме, што полякам прибило 200 тис. неофітів польонофілів, з 160 тис. вигнаних українців до українства признаєся аж 40 тис. Решта - згерманізувалася?!

Взірець

Столиця Бещадів – Ряшів - мала статися „взірцевим містом” - столицьом „взірцевого польського воевідства”, як бажав собі Гомулка. Зробили плян архітектури Ряшова. Дільниця урядова мала складатися з замку (резиденція секретаря Польской об’єднаної робітничой партії (ПОРП) і його уряду), великой галі на 40 тис. місц, команди міліції, музею, театру і двірця автобусового. Мали побудувати аеропорт,

зоологічний парк, просторий міст на Вислоку, великий шпиталь, польський цвинтар і 40 тис. помешкань. Амбітні пляни! Зреалізувано частинно, але і так секретар взірцевого воевідства Кручек, якби не наразився Брежнєвові, за непохоронення радянських жовніврів з Дуклянського перевалу – міг зістати першим секретарем ЦК ПОРП.

Друге місто Бещадів - Сянік – мало бити цілковито спольщене. Плянувано побудувати нову ратушу і будинок для ПК ПОРП, міліції і війська, а до того 10 тис. помешкань. Бив плян збуріння церкви, за то, што єй відвідав гаулайтер Генерального Губернаторства Ганс Франк.

Культура

Задбано тіж про польську культуру, а якже, на одвічній польській Лемківщині. В 1947 році створено в Сяніку музей зі вкраденого, а існуючого іщи перед війном музею українсько-лемківської культури. Розбудовано сітку польських шкіл середніх і основних, бракувало лем вчителів. В школах вчено „як бити поляком”, впаiano польски вартости, штоби виразні одріжнити „резуньску українську дич” і пристрасно троплено і винищено українство - „бандерівство”. Організовано численні вистави і вкладано велики гроши на науку, документуючу польську культуру і історію регіону, особливо о виграній перез поляків „війні по війні” з УПА. Випадково тягнєся тото до гнес.

Коли одкопали фундаменти під римокатолицьком катедром в Перемишли і ствердили, што то русини, а не поляки заклали тото місто, скоренько і потихи закопали вшитко (sic!). З Василянської церкви зроблено архів, а задля вдячности з бескидских церковних дзвонів відлито пам’ятник ген. Каролу Сверчевському - Валтеру. Але то не вшитко. В календарі Бещадів впроваджено нове державне свято на честь ген. Сверчевского „Ден побіди” над УПА, 28 березня, ден вільний од роботи в Бещадах і школах його імена.

Екологія...

Велику вагу прив’язувано до залісіння Бескидів. Ліс символізував „польськосьць”, спокій, закорінення і історичну тяглість засідженія П’ястів на тих землях. Бив криницьом енергії і однови. Гірський, позбавлений більших лісних комплексів простір Бескидів, мав бити обсаджений лісом. Найліпше соснами на „копальняки”. Посаджено в рамках акції залісіння кілкадесят мільйонів сосен! Ліси добрі маскували польски злочини

і прикривали ловчи об'єкти нової „людової” влади. А в дальшому „пляні до польськосці”, з лісів копальняки мали служити сілезким шахтам камінного угля. Зміни не оминули цвинтарів. Розбивано камінні нагробки і впроваджувано „лястріко” та інший сорт матеріалу, з якого могли бити роблени прости плити, без прикрашення. Промувано пішу туристику, дбаючи о здоров'я і душу польських мешканців Бескидів. Не занедбано, отже, нічого. Кожна сфера людського життя зостала обнята польонізацією. „Польський красвид” мав обняти своїм обсягом не лем того, што матеріальне, але і того, што для души. Польськосць мала ту бити всяди: в містах, на селі, в лісах і хижах... всяди, навет в голові.

Основи власности

Чи можна почути ся власником, маючи документи, а урядовці твердят, што Річпосполита має тяглість?! Лем чому не в однесію до нас, ми ей не маме! Значится, „власніст” можеме мати, але в Річпосполитій власниками ми не можеме бити! Приклад: не една родина має удокументувану 200- річну власніст. І што з того? То лем означат, же, згідні з польском рацієм стану, є то 200 років нелегального українського посідання „польского краєвиду”! Греко-Католицка Церква має удокументувану власніст понад 400-літню, а Людова Польска переняла ей за „своїм” правом, якби Греко-Католицка Церква заграбила того, што од віків повинно належати до поляків - Римо-Католицкого Костела. Польський історик, міністр культури Ягелло переконував зїзд ОУП, што греко-католицка катедра передана Кармелітам згідно з правом! Папі Римскому вказуют „зашвайсувани” двері до нашої катебри, а інчи Осифи радят му, штоби віддав інший гарнізоновий „косьцулек”, лем не тоту історично нашу церкву, бо все буде можна повісти: они ту лем од 1989 року, коли Папа Римский подарував їм костел. А він - повинен взяти бич і прогнати терористів, як Христос гандлярів зо святині! Але згодився, штоби не каляти лица Річпосполитой!!!

На конец пригадам іщи едно реченя Тімотея Синдера (Timothy Synder). Запитаний, чому так ся боронит перед словом душоубство (геноцид), повів: то правове окреслення, задля того най го вживают юристи. Для історика оно клопітливе, тому што оно має два значиня. Для юриста означат нищиня цілого народу, але і депортуваня якисой части народу, штоби ей асимілювати тіж є геноцидом.

Олександр Маслей

Конференція „Русини Закарпаття - хто ми?”

Обласна конференція „Русини Закарпаття - хто ми?”, яку організувала Закарпатська обласна організація Всеукраїнського товариства „Лемківщина”, відбулася в неділю, 21 жовтня 2012 р., в Ужгороді в будинку „Просвіти”. Тут зібралися науковці Ужгородського національного університету, Львівського інституту українознавства ім. І. Крип'якевича, громадсько-політичні діячі, мовознавці, письменники та представники культурно-просвітницьких організацій України.

Голова обласної організації Всеукраїнського товариства „Лемківщина” Василь Мулеса розповів, що метою зібрання було черговий раз заявити, що закарпатці - це русини-українці, котрі тисячу років берегли і бережуть свою первісну назву, яку колись (у 1721 році) присвоїв московський цар Петро І. Додав, що русини-українці Закарпаття ніколи не відмежовували себе від своїх однокровних братів по той бік Карпат. Найбільш влучними про це є слова будителя Олександра Духновича: „Бо свої то за горами - не чужі...”. Це підтвердила і голова Світової федерації українських лемківських об'єднань Софія Федина: „Русини Закарпаття - це ті ж русини-українці, це ті русини Словаччини, Сербії, Польщі, це ті автохтони, які зберегли свою назву з часів Київської Русі”.

Натомість про трагічні сторінки переселення лемків та поляків з історичних територій у період з 1944 по 1947 рр., зокрема і сумнозвісну операцію „Вісла”, згадав директор Львівського інституту українознавства ім. І. Крип'якевича, доктор історичних наук Микола Литвин. Безперспективність суто політичного проекту відродження так званого русинства і своєрідний крах його в україномовному на 78 відсотків Закарпатті окреслив проректор УжНУ, доктор історичних наук Роман Офіцинський.

Натомість політолог, доктор історичних наук Сергій Федака звернув увагу на те, що має місце маніпулювання даною проблематикою. Передусім йдеться про парламентські вибори в Україні та наступний всеукраїнський перепис населення. Виявляється, прозвучало на конференції, до цього переліку пропонується включити графу „національність” не лише за визначеннями „українець”, „росіянин”, „татарин”, а й за ознаками окремих українських етнічних груп – „гуцули”, „лемки”, „поліщуки”, „подоляни”, „бойки” тощо.(...)

Оксана Невицька

„Новини Закарпаття” 27 жовтня 2012 р.

Наша школа вже 55 років лем і тільки в Лігниці

6 жовтня український ліцей в Лігниці відзначав 55-і роковини свого існування. Школа ця завжди будила і творила силу української меншини у Польщі. Можна багато писати (і немало написано вже) про роль лігницького ліцею в нашому суспільстві. Хочу зауважити одне: ліцей з Лігниці завжди вчив життя, допомагав віднайти в собі таланти та відповіді на запитання: Ким хочу бути, щоб не забути ким я є? Життєві дороги випускників були і є різними, але вони весь час дають надію, що українська меншина у Польщі буде існувати. У цьому житті є також місце для краси лемківської культури. Від початку існування ліцей був криницею лемківської інтелігенції. Тут працювали такі великі лемківські авторитети як Іван Співак чи Михайло Дуда. Їхній духовний зв'язок з землею предків - Лемківщиною - дозволяв передавати учням красу української літератури та музики. Треба згадати, що Іван Співак закладав перший гурток Об'єднання лемків в Лігниці. Сьогодні школа також відкриває нові сторінки життя українців у Польщі,

зокрема повніше і краще розвиває лемківську культуру. Хай 55-ліття буде доказом того, що школа була і є близько життя українців у Польщі. Вона дає надію, що акція Вісла не знищила нас вповні. Ми маємо в собі силу жити і творити життя в традиції предків. Сила ця вже 55 років щодня будить учнів лігницької школи. Лем і тільки від нас залежить, як довго буде будити, тому посилаймо своїх дітей в її пороги на славу минулого і майбутнього.

Адам Вєв'юрка

Лігницька вистава

14 грудня в бібліотеці в Лігниці відкрито виставу праць Владислава Ревака - лемка, який свою любов до землі предків вмів оддати кольоритом барв. Тематика Лемківщини, вказана церквами і краєвидами, несе в собі красу, але і тугу за вкраденим нам світом. Тота туга переплітана є, однак, надійом - живими барвами. Вказує пам'ять природи про нас і особисти вражіння автора, де вражливіст ока єднатеся з талантом руки. Ми могли подивляти не лем Лемківщину, але і праці, на яких видно Лігницю.

Місто так нам близьке і далеке, в яким през віки жили різні народи і ми від 1947 року, хоч не з власної волі, творимо його історію. Добрі, що маємо силу вказуватися в життю Лігниці. Дякуємо Владиславови Ревакови, який отворив свій талант для нас. Вистава викликає барз оптимістичні емоції. По ній маємо вражіння радості світа, перебивання з природою, Богом чи красом архітектури Лігниці. Вистава буде отворена до кінця січня. Думам, що варто для неї найти хвилю і не лем для пошани таланту Владислава Ревака, а і для вартости його праць.

(ав)

Традиційні лемківські вечірки Медвід чи солом'яник?

В довгі вечери Різдвяного посту – Пилипівки, дівки і газдині в лемківських селах традиційні сходилися до єдної хижи прясти лен і вовну. При пряджиню співали. В цілیم богацтві фольклору можна навіть вирізнити окрему групу вечіркових співанок. Били то передовсім побожні пісні релігійного змісту, бо вечірки одбивалися в пості, співали тіж стародавни коляди, звані вечірковима, котри традиційні не співалося в церкви. Приготовляючися до Свят, співали тіж і звичайні для нас церковні коляди. Старши люде оповідали легенди, цікаві історії. Вечірки одбивалися кожного дня тижня, крім суботи і неділі, можеме лем собі уявляти, як богатим бив пісенний репертуар їх учасників! В єдним селі одбивалися найчастіше в кількох хижках. Парібки тіж могли помагати прясти на вечірках, частіше єднак робили ріжні збитки - жарти, забави, а юж ближше до Свят і кінця вечірок представляли театралізувані сцени з перебераньом. Стародавни приспівки до забав і танців (музикантів на вечірках не било з огляду на час посту), сами забави, перебрани постаті не били випадковима, зберегли они сліди архаїчного світогляду наших предків-слов'ян, нераз трудні до одчитання і інтерпретації.

Тема лемківських вечірок зацікавила мене давно. Етнографічних публікацій о них не є дуже, тож пробувалам зобрати матеріал сама од найстарших люди. Вечірки одбивалися іщи в часі війни, потім тота традиція практичні загинула. Іщи живот люде, котри били учасниками вечірок або били їх свідками як діти. Більшість моїх співрозмовників запам'ятали, же на вечірки приходив Медвід (Білянка, Поляни пов. Ясло) – хлопчиско, окручений повереслами, з дзвінками, котрого ся бояли дівчата і котрий брав їх до танцю. Барз цікави приспівки до того танцю з медведьом співала Єва Чупик з Білянки. В Ждини натоміст, з оповідань Штефана Дзямби, Медведя не било, але приходив окручений повереслами Солом'яник, котрий виконував подібну ролю, юж на конец вечірок на Ламаник (Ламанчак). Свідчит тото о великій ріжнородности звичаїв в ріжних селах. Анна Буряк з Полян (пов. Ясло) оповідала, же хлопчиска на вечірках ближше до Свят робили „комедію” – перебералися за смерт, жида, чорта, припроваджали козу або коня чи туроня. Марія Дубец з Перунки пам'ятат прекрасне представління „Федори” зо співами, яке на вечірках виконували

хлопці, перебрани за пастухів. А веселих забав, котри молодь робила на вечірках, било напrawdę дуже: пекли „когута” або „каплуна”, ходили „на млин”, „на решетарки”, бавилися „в жида”, „гуси сідили”, ходили „на черемости”, жид або дзяд „колотив чир”, бавилися в „опатки”, „суш”, ходили „на стопки”, „на коров'ярку”...

(далі читайте на с. 27)

Вікторія Гойсак

Історична сесія у Вроцлаві

Цього року Об'єднання українців у Вроцлаві святкує своє 55-річчя. З цієї нагоди був проведений фестиваль української культури “Ukraina Viva”. Метою фестивалю було представлення України та української культури мешканцям Вроцлава. Фестиваль тривав три дні - з 30 листопада до 2 грудня. Перший день розпочався історичною сесією «Українці в Польщі» в Етнографічному музеї на вулиці Траугутта. Спочатку на цій сесії йшла мова про українців у Вроцлаві ще з часів Київської Русі, та про історію вулиці Руської. Та це була лише прелюдія до виступу професора Б. Гальчака на тему Лемківщини, історії лемків, операції «Вісла», походження лемків та майбутніх перспектив цієї громади. Професор спростував теорію щодо окремішності лемківського народу від української нації та довів, що майбутнє лемків лежить за консолідацією з українцями.

Подальшою темою розмови були українські школи в Польщі. Говорилося про українські школи на Помор'ї, Мазурах, Підкарпатті та, зокрема, багато уваги було присвячено Комплексу загальноосвітніх шкіл №4 в Лігниці. Щоб ближче познайомитися з історією та устроєм нашого навчального закладу, до слова було запрошено Олену Калитку, яка вже більше 30 років викладає історію в школі. Пані Калитка розповіла про заснування школи, її історію, традиції та перспективи. Після цього було оголошено результати конкурсу «Вроцлав, Сілезія – Моя Мала Україна», а після урочистості вручення нагород, виступив ансамбль „7Кропка”.

Проведення подібних фестивалів та зокрема історичних сесій є дуже важливим для молоді, адже допомагає формуванню в молодого покоління історичної пам'яті, їх самоідентифікації, допомагає відповісти на питання «Хто я?» та «Яке моє місце на цій планеті?». Адже, як ми бачимо, щораз більше українців (зокрема й лемків) у Польщі у графі національність пишуть «поляк». Звісно, поляком у Польщі бути зручніше. Але чи буде нам зручно перед самими собою?

Олесь Кульчевич

учень українського ліцею в Лігниці

Снинский фестиваль духовной пісні

В Снині Союз русинів-українців Словаччини організував 4 листопада ХХІІ Фестиваль духовної пісні, в яким взяло участь шість хорів і співацьких груп зі Словаччини і три закордонні колективи з Сербії та України. Режисер програми Анна Дерев'яник, конферансьє - директор Бардіївської телевізії Степан Гій. Відкриваючи Фестиваль голова Центральної ради СРУ СР Петро Сокол сказав: "Духовна пісня об'єднує, дає нам сили для боротьби з сьогодишніми труднощами і з чистою совістю дивитись у майбутнє", і привітав: головного консула України в СР Ольгу Бенч, депутатів Пряшівського самоврядного краю, делегацію працівників культури Закарпатської області України, делегацію Союзу русинів українців Сербії на чолі з Велемиром Паплачком і Славком Джуджаром.

В концерті виступили хори: Православний церковний хор свв. Кирила і Методія та Жіночий хор „Сєнки” з Гуменного; Греко-католицький хор церкви Успенія Пресвятої Богородиці з Рускої Поруби; Фольклорний співацький колектив „Бєсид” з Тацини; Жіноча співацька група „Оріховчанка”, Ужгородського району з України;

«Оріховчанка» з Оріховиці Ужгородського району.

Жіночий церковний хор „Димитрійс” з Порача; Фольклорна співацька група „Старинчанка” зі Снина; Хор греко-католицької церкви свв. Петра і Павла та Руського культурно-освітнього центру з Нового Саду (Сербія). А найкращим був Хор монахинь Свято-Миколаївського жіночого монастиря з Городка, Рівненська область (Україна).

(пш)

“Маковицка струна”

В Бардіїві 8 грудня і 9-го в Пряшові одбився 40-ий огляд народних пісень „Маковицка струна”, організований Союзом русинів-українців Словаччини. Сценарист і режисер - Анна Дерев'яник. Ведучими концерт били Адріана Бальова та Штефан Гій. В огляді взяло участь 51 груп і солістів - 86 співаків і співачок (переможці семох регіональних оглядів). Огляд складався з шістьох частин. Били присутні: голова Пряшівського самоврядного краю Петро Худік, генеральний консул України в Пряшові Ольги Бенч, приматор міста Борис Ганущак.

Фестиваль одкривав голова Центральної ради СРУ СР Петро Сокол. Гостинно виступили співаки з Сербії. Лауреатом тогорічної „Маковицкої струни” стало при відкритті тріо співачок: Ніколя Адамйова з Оркуцан, Яна Яничінова з Якубован і Тамара Томашкова з Сабинова. Крістіан Гбур - соліст з Ряшова за заспівани пісні “Рідна мати моя” і “Ой Романе, Романочку” отримав найбільши овації од глядачів.

(пш)

*Маріанна Штовко (Железна)
виконала пісню «Ей, дай ти мі, Боже»*

У вінок спогадів про Омеляна Щербу (1892-1986)

Виповнюється 120 років від дня народження одного з найстарших жителів зруйнованого в час Другої світової війни села Свіржова Руська, колишнього Ясельського повіту на Лемківщині Омеляна Гнатовича Щерби. Народився Омелян у багатодітній родині Гната Щерби та Терези Щерби з роду Баб'яків 8 червня 1892 року. Родина Омеляна була глибоко віруюча і національно свідомо та досить заможна. На господарстві було 35 моргів поля, 10 га лісу, 20, а часом і більше голів великої рогатої худоби, пара коней, 20 овець та багато гусей, качок і курей. Була пасіка бджіл, що складалася з 30-40 вуликів, а часом і більше.

Омелян дуже любив бджоли і хотів їх розмножувати якнайбільше, щоб вони були ще й в інших людей. У рідному селі він подарував по вулику бджіл Юстину Кобану, Василеві Гаталевичу, Івану Ковалю, а до села Котань дав один вулик Данилу Гоцові, а другий Іванові Синиці, до села Довге віддав вулик Іванові Сабатовичу, до Волівця Антону Сидоряку до Бортного Івану Оріщаку, Павлу Гбуру, до Баниці Мирославу Кецу та багатьом іншим. Дуже пишався тим коли вони велися у них так добре як у нього.

Батько Омеляна - Гнат Щерба був відомим на той час ковалем, робив хрести для церков і завіси до церковних дверей та обкуття до дерев'яних на той час плугів й борін та іншого сільськогосподарського реманенту. На обійстю завжди було гамірно, бо приходило багато людей до кузні. Омелян чув від них багато різних цікавих розповідей з життя лемків і це збагачувало його пам'ять. Він до всього приглядався, до роботи тата коваля а інколи й допомагав йому. Це у майбутньому його житті пригодилося, бо вмів підкувати коней, справити все з плугом, бороною, освоїв і столярні роботи. Словом умів все для свого господарства зробити і недаром кажуть люди, що лемко все вміє робити.

Закінчив Омелян початкову школу в рідному селі у вчителя поляка Гладишева у ті далекі ще австрійські часи у 1899 році. Вчився добре, а особливо дуже любив читати й любов до літератури збереглась у нього на все життя.

На початку Першої світової війни був призваний в австрійську армію, брав участь в боях, потрапив у полон російської армії на фронті коло Горлиць і відбував полон у Саратовській губернії над Волгою аж до 1918 року.

Повернувшись після війни до рідного села Омелян одружився з Марією з роду Питлош і тато Гнат передав йому повністю вести господарство. Омелян взявся з великим ентузіазмом до праці, крім всього ще побудував водяний тартак на річці Свіржівці. Народилось в сім'ї Омеляна і Марії троє дітей – два сини Василь та Іван і донька Анна. Сім'я жила дружно й в любові. Родину Омеляна Щерби поважали у рідному селі Свіржова і околицях.

Родина, як по татові, так і по мамі була великою, їх радо запрошували у куми, у свашки на весілля, хрестини, кермеші та різні культурні заходи, що проводились в селі. Омеляна постійно обирали в склад сільської управи. Був головою земельної комісії, головою "Просвіти" та правління кооперативу "Наш труд", радним волості в с. Крапна. Передплачував газети "Наш лемко", "Наш прапор", "Народна Справа", які дуже любив читати і передавав їх до читальні, бо не кожному було під силу передплатити собі газету. При найменшій хвилині вільного часу читав з великою насолодою твори Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, І. Франка, А. Чайковського, а також Біблію та твори зарубіжної літератури у польському перекладі Д. Дефо, Ч. Дікенса, Е. Золя, М. Твена, які приносили йому його діти з шкільної бібліотеки, бо школа в якій вони вчилися була з польською мовою навчання. Заслуженим авторитетом користувалась в селі й дружина Омеляна - Марія Щерба. Вона була доброю господинею, чудово співала, знала багато народних пісень, гарно писала писанки. Любила збирати й засушувати влітку різне лікувальне зілля: липовий цвіт, цвіт бузини, калини, шипшини, ромашки, чебрецю, малини, звіробою та ін. й зимою при різних захворюваннях рекомендувала застосовувати їх разом з медом, що допомагало у лікуванні. Хата взимку перетворювалась у справжню аптеку. Люди звертались за допомогою, за медом і їм завжди його давали на лікування не вимагаючи ніякої винагороди. Хоча життя було нелегким, але люди взаємно собі допомагали, любили свою самобутню культуру, звичаї, традиції, Лемківщину. Але прийшла Друга світова війна, яка зруйнувала все нанівець. Німецькі окупанти наклали на людей непосильні контингенти здачі збіжжя, картоплі, великої рогатої худоби й усі господарства розпались.

Коли у Криниці відкрилась Українська учительська семінарія, то родина Щербів послала до Криниці сина Івана та дочку Анну здобувати освіту. Допомігав на господарстві старший син Василь, якого згодом забрали на примусові роботи до Німеччини.

У серпні 1944 р. фронт Другої світової війни зупинився на Дукельському перевалі і на відстані 10 км від нього розташувались німецькі війська. Була прифронтова зона. У родині Щербів сталося нещастя. Захворіла на запалення легенів дружина Омеляна - Марія й, оскільки не можна було рушитись із села за допомогою до лікарів у Змигороді чи Яслі врятувати життя Марії не вдалось. Вона померла ще молодою у віці 39 років 28 вересня 1944 р. і похована на цвинтарі в селі Свіржова Руська. Важко було закінчити похорон, бо літали літаки і почали стріляти по людях. На щастя ніхто не постраждав. Омелян Щерба ще відносно у молодому віці залишився вдівцем і сказав, що залишився вірним своїй улюбленій дружині Марії до кінця свого життя.

Настав 1945 рік. Кінець Другої світової війни, надія мрій на краще життя. Цей час не приніс лемкам радості, а брутальну депортацію з споконвічно рідних земель Лемківщини. Сім'я Щербів була депортована тоді у Сталінську (тепер Донецьку) область, де перебувала один рік. Сумно було Омеляну Щербі дивитись на важку працю й нужденне життя колгоспників, та й самому важко було погодитись з тим, що колись заможний господар, не з своєї вини, залишився без господарства, поля й усього, що було на господарстві.

У 1946 році сім'я Омеляна Щерби переїжджає до Львова й тут осіла на постійно. Дорослі діти влаштувались на працю, а сам Омелян обрав собі професію листоноші, що давала йому змогу спілкуватися з людьми кожного дня й легше переносити тугу за Лемківщиною і його самотність вдівця. Тужив за Лемківщиною, за її самотньою культурою, традиціями. Щонеділі та в релігійні свята ходив до церкви, відвідував музеї, театри, ніколи не пропускав концертів, особливо тих, в яких брав участь хор "Лемковина", в котрому від самого початку створення хору співала і його дочка Анна.

Мешканці ввіреного О. Щербі поштового мікрорайону дуже поважали і шанували його за добросовісну працю, завжди радо зустрічали його, а Львівський головний поштамт нагороджував його подяками та похвальними грамотами

Мріяв повернутись на Лемківщину, побачити хоч раз рідні свої поля і гори, але мрії не здійснились. У зв'язку з тим, що кордони після Другої світової війни в СРСР були закриті, Омеляну Щербі з дітьми жодного разу не вдалося відвідати рідне село на Лемківщині.

Омелян був надзвичайно спокійною людиною, любив завжди безкорисливо допомагати людям в усьому, з чим до нього зверталися. Не перерахувати всіх його добродійних справ, але про одну тут у Львові доречно згадати, коли він допоміг Наталії

Шухевич, рідній сестрі Романа Шухевича – генерала хорунжого Української повстанської армії "Тараса Чупринки", у житейських справах.

У час Хрущовської відлиги, вона разом з своїм чоловіком Михайлом Геграєвим повернулись після сталінської каторги до Львова, то навіть колишні знайомі боялись пізнавати її та тим більше зустрічатись, бо були настільки переляканими сталінським тоталітарним режимом. Сім'я була у відчаї. Омелян Щерба, знаючи хто вони такі, прийняв їх у власне помешкання. Вони прописались і влаштувались на працю у Львові й мешкали у Омеляна Щерби аж доти, поки їх не виявили органи служби безпеки, бо їм не дозволялося повертатися в Україну. Працівники міліції вимагали негайно вигнати їх, "бо це бандитська родина", але Омелян відповів, "що вони люди на волі, медики, й ніякого бандитизму він у них не бачить і виганяти з помешкання немає найменших причин". Міліція штрафувала Омеляна Щербу три рази у досить великих сумах карбованців і господар помешкання кожний раз сплачував штрафи, не говорячи про них своїй родині й заявив, що він сам краще піде з дому, а їх виганяти не буде. Нарешті працівники міліції самі забрали у них паспорти і насильно виписали їх зі Львова. Пізніше вони переїхали жити у рідне містечко чоловіка Наталії Михайла Геграєва Нальчик, що на Кавказі у Кабардино-Балкарії, де прожили до останніх днів життя. У газеті "Нескорені" Наталія Шухевич-Геграєва висловила Омеляну Щербі подяку, сказавши: "Омелян Щерба - це була свята людина". І справді Омелян Щерба був релігійним, чесним, правдивим, доброзичливим, непідкупним, культурним, працьовитим, начитаним і таким його запам'ятали усі, рідні та знайомі.

О. Щерба – люблячий тато і дідусь, дожив до глибокої старості, допомагав своїм трьом дітям та онукам, яких було семеро та дочекався десяти правнуків. Помер 11 липня 1986 року на 94-ому році життя. Похований разом із грудкою землі з Лемківщини з могили дорогої й улюбленої його дружини Марії Щерби-Питлош на цвинтарі у с. Глинна Наварія поблизу Львова. Його могила знаходиться близько входу на цвинтар і кожний, хто прийшов, вступивши на цвинтар звертає увагу на оригінальний надгробний Хрест і квіти на могилі Омеляна Щерби мимоволі схиляє голову перед світлою його пам'яттю. Не залишають без опіки могилу його рідні: діти, внуки, правнуки, яких він дуже любив і взаємно вони його любили й "незлим тихим словом" згадує його кожний хто знав його.

Галина Іванівна Щерба

доцент, кандидат філософських наук
ЛНУ ім. Івана Франка

3 90 Ювілеєм

11 листопада 2012 року Осифови Чупикови минуло 90 років життя. Народився він 11.XI.1922 року в селі Білянці, як син Володимира та Марії Чупик з Лабівських. Його молоді роки перешли в тяжких часах санації та війни 1939-45. Оженився в 1945 році з Анном Русиняк і ту дома вродився їм син Василь. Недовго тішилися обидвоє своїм в себе бо пришов трагчний 1947 рік і треба було під штиком багнету лишити рідну Білянку і Лемківщину. Вигнання розшмарило мешканців села в різні закутки а його з родиним нещаслива доля шмарила до Мілонова в повіті Олава. Разом з ним трапили там тіж родини білянчан Осифа Русиняка, Яцка Дудича і Сави Русиняка. В недалеких Лізавицях пришло жити родинам Петра Русиняка, Василя Серняка, Петра Дзвінчика, Миколая Ющак, Ілька Серняка і Михала Чачуни.

На вигнання вродився їм син Петро і дівка Марія. В Мілонові газдував його отец Володимир а сам Осиф працював разом з інчима білянчанами при електрифікації земель Нижньої Сілезії.

На яр 1957 року разом з інчима білянчанами Осиф вертат до рідного села, де за десят років змінилося барз дуже. Хиж остало лем през пів бо «дбачи» сусіде з Шимбарку, Ропиці, Бистрой розобрали лишени будинки. До церкви ужиткуваної през римо-католиків ся ляло а своя хижа тіж міцно розшабрувана. Хрест з дзвіниці лежав в фосі в воді.

Наш ювіляр поправлят свою газдівку а разом з тима што ся вернули як Грицом Штефанівским, Ваньом Адзима, Михалом Русиняком, Михалом, Ваньом і Штефаном Чупиками ремонтус церков. По вельких перешкодах в 1964 році можут

Кир Пайсій нагородив Ювіляра медальом Марії Магдалени

одправляти по свому. В 1964 році зачинат робити в Надлісництві Лося а в 1978 році виходит на пенсію. В Білянці за його причиною в 1962 році організуют гурток УСКТ і Зоря Штефанівска зачинат в школі вчити діти рідной мови. Од 1961 до 1977 рокуа Осиф є комендантом місцевої пожажної охорони «OSP». За заслуги для пожажництва він є нагороджений бронзовим, срібним і золотим медалями. В Його родині були традиції шовтисуваня: отец Володимир шовтисував в роках 1940-44. Його зас виберали шовтисом в 1990 по 2005 рік. Зо женом Анном, котра померла передчасно в 1989 році, прожили разом, згідно 44 роки. Бив тіж Осиф радним Гімини

Осиф Чупик в загорідці

Горлиці в роках 1994-98. Зас в церкви старостував од 2004 до 2010 року.

В него дома сут цінни для села памятки таки як ціхівка до дерева в спілвковим лісі з половини XIX століття і оригінали длкументів спілкового лісу з іменним списком властителів. Разом зо женом виховали троє діти; Василя (1946-1965), Петра, який газдує на родинним гнізді, Марину оддану за Василя Мярцекого, яки прикладно газуют в Білянці, а Марина є головою гуртка сільських газдинь і скарбником в церкви. В осени свого життя дожив будови церкви і том подійом він активно жиє.

Ювіляр дочекався троє внуків – Павля, Єви і Адама, та єдної правнучки Натальки. Круглий ювілей випав в неділю і за Його здоровля правила ся Служба Божа, яку одслужив владику Паісій. На внесок пароха Андрія Грича, попертий през Владика Паісія, Синод Православної Церкви в Польщі за заслуги для Церкви признав Ювілярові Медаль Марії Магдалени, яким в церкви відзначив Його Владика. По урочистій Службі Божі Ювіляр запосив вшитких на святочний полуденок. Очевидно што побажанням для Ювіляра не било кінця, а війт Гімини Ришард Гузік особисто пришов одвидіти довголітнього шовтиса.

Від редакції ВАТРИ, яку Ювіляр все читат, членів та прихильників, Головної управи Обеднання лемків і гуртка ОЛ в Білянці, якого він є членом, складаме Вам Осифе побажання прожити в здоровлю і щастю іщи довгі, довгі... роки

Штефан Гладик

Відроджуємо пам'ять Лемківщини!

Вже три роки учні нашої школи їздять на Лемківщину порядкувати залишені в 1947 році кладовища. У минулі роки ми відвідали цвинтарі зокрема у Фльоринці, Біличні, Чорному, Боднарці, а цього року в Волівці.

Проект реалізує головна управа Об'єднання лемків. Учні їдуть на Лемківщину до Горлиць переважно 13 - 15 жовтня (День вчителя), проживають у Центрі культури ім. Б.І. Антонича.

Школа за підтримки батьків хоче посилати учнів на рідні землі, щоб зміцнювати їхній зв'язок з Батьківщиною. Будити та творити пошану до святих місць, в яких живе сила вкраденого у нас світу. А в ньому є часто залишені церкви, позбавлені наших молитов, похилені хрести та місця, де колись була хата чи й ціле село. Часто тільки природа висловлює пошану святості барвінком. Ми хочемо цей світ на ново пробудити, щоб зв'язок з землею предків був живим.

Учні мають змогу доторкнутися історії, але й відкривати двері надії, щоб наступні покоління мали можливість плекати традицію свого народу.

Цього року учні побачили красу Волівця. Села, де краса природи з Богом збудувала райські двері. Старовинна церква темними іконами свідчить про наше вікове життя на цій землі.

Учні охоче порядкували кладовище біля церкви. На ново віднаходили хрести в хащах та привертали вікову пам'ять

Волівця. Ми відчули красу цього села в родині Гутиряків, які нами опікувались та гостили при ватрі. Дякуємо Вам!

Проект мав будити минуле, а будить майбуття - це сила сьогодні проекту. Він творить пам'ять. Не тільки вигнаними сльозами, але й усміхом на обличчях молоді, яка разом на Рідній Землі може почуватись собою. Співати, говорити так, як колись її предки, брати участь в житті Лемківщини в ХХІ столітті.

Цього року учні мали змогу зустрітись з Євгеном Місилом та послухати про його нову книжку про акцію "Вісла". Віримо, що й до нас пан Євген завітає, бо обіцяв! Це було в суботу, а неділя була дуже багатогою для нас. Ранком ми зустрілись із заступником ОЛ Василем Шлянтою, а потім брали участь у літургії в Боднарці, де проходив з'їзд колишніх її мешканців. Щиро дякуємо о. Григорію Назару та пану Андрію Клімашу, які дуже тепло нами опікувались і харчували молодь. Після літургії наша молодь виступала на сцені. Були танці "Горицвіту" та спів "Дикіх бджіл". Думаю, що найкращим виступом для публіки була свідомість, що на сцені серед учнів були діти з родин боднарчан. Це локальний патріотизм.

Увечері в неділю ми вже поверталися на захід. Залишили Лемківщину, але мали воду з криниці з Боднарки, яку подарував нам А. Клімаш.

Добре, що цей проект живе так спонтанно, різноманітно та свідчить про те, що й ми живемо, а не тільки хочемо жити. Коли молодь хоче бачити пороги предків - це знак, що має в серці любов до свого. Хай залишені, упорядковані кладовища свідчать, що 4-й ліцей з Лігниць не лем будить, але і творить пам'ять про Лемківщину.

Адам Вєв'юрка

Висловлюємо щирю подяку за допомогу в організації виїзду пані Анні Буковській.

Усміхнени і розспівани Дні Антонича

Кінми лем од свята!

Організуваня інтеграційних стрічи наших діти на осени сталися юж добром традиційом. Одбиваються шторуку під назвом Дні Антонича. Перша така стріча мала місце в жовтні 2002 року в Новиці – селі, де вродився геніяльний поет Лемківщини, а в тим році спіткали-зме ся юж десятий раз. Дні Антонича початково одбивалися в Новиці, а потім почали мандрівку ріжними селами Горличчини і завітали до Лосі. Ціль таких стріч – то передовсім інтеграція діти і молоді, часто загублених в окремих селах, в польських школах, варшати, спітканя з цікавими людми, нагода запрезентувати свої здібности і таланти, а і спільна забава – вшитко в своїм кліматі, при своїй музиці, зо своїом бесідом.

Організаційом Дни Антонича займаєся Об'єднання лемків і вчителі української мови з пунктів навчання Горличчини. На Х Дні Антонича до Лося приїхало близько 40 діти з Боднарки, Розділя, Гладішова, Ждини, Висови, Новиці, Горлиц, Маластова і місцеві лосяне. Вшитких учасників поділили-зме на три вікові групи. Барз тішит того, же било дуже наймолодших учасників, аж 6 дошкільнят. Била і група гімназистів - невелика, але барз активна. Знаме, же зацікавити старших учнів значні трудніше, ніж молодших, маот они свої вимагання, сподіваєся, же в наступних роках буде їх іщи більше.

Для учнів приготували-зме ріжні варшати. Діти з молодшой і середньої груп реалізували свій творчий потенціал і богату уяву при приготуваню “Лемківської забавки” (провадила Наталія Гладик) і осінніх букетів (Анна Баняс), вчилися Антоничевих співанок (Еміль

З Анном Клапик в Загороді

Гойсак) і простих укладів на основі народних танців (Вікторія Гойсак). Учні старшої групи писали “Лист до Антонича” (Олександра Качмар), сами приготувляли мапу Лемківщини з ілюстраціями (Анна Баняс), оглядали фільмову презентацію і дискутували (Наталія Гладик), а на конец могли похвалитися своїма знаннями на тему Лемківщини в конкурсі “Знань про рідний край”. Найсильнішом оказалась дружина Ані Ковальчик, в складі якої били тіж Анжеліка Гаєвска, Ярчо Чухта і Михал Феш – вшитки учні гімназії в Устю.

По обіді діти і молод звідили “Мазярську загороду”, про яку барз цікаво і змістовно оповіла Анна Клапик, могли спробувати, як ся пише гусячим пером, походити на кобичках, розмалювати великі тектурові хижки – вшитки тото атракції приготувала для наших діти З “Мазярської загороди” діти вирушили возом в сторону лосяньського каменелому, де розпалили-зме Антоничеву ватру. Погода била прекрасна і на свіжым повітрі одбилися спортови конкурси, забави. Хибаль найцікавшом оказалась забава в Бабу-Ягу, котру провадила Анна Баняс, а наспритнішим в ній оказався Тома Болах зо Ждини. В ріжних спортивних конкуренціях найліпшими били: Аня Сулімска з Висови, Миколай Пиж з Маластова, Гриц Коперський з Лося, Каміля Лесняк і Мартина Кемпска з Висови, Юстина Дзямба з Боднарки. Хоч зближався юж вечер нікому ся не хотіло їхати домів. Каждый учасник дістав малу пам'ятку з Дни Антонича, але найважнішим, як ся здає, било тото, же діти одчули силу і радіст з перебивання разом в своїм товаристві, своїм кліматі і своїй бесіді.

Вікторія Гойсак

Дайте пструга!

Осінні букети з Анном Баняс

Наталія Гладик

14 липня 2012 р. оглянули-зме виставу **«Висова в старій фотографії»** приготувану през Стоваришиня інтеграції «Родина». Про підготовку і зберання матеріалів розповіла Єлисавета Вансач - голова Стоваришиня. Пані Єлисавета показала присутнім мультимедіальну презентацію, оповіла про колишнє життя того села.

29 вересня 2012 р. як шторока святкували зме **Дні Б. І. Антонича**

- патрона нашої домівки. В Лоси для наймолодших та гімназистів організувано спортові і артистичні конкурси, інтеграційні заходи. Оглядали-зме Мазярску загороду, а на кінець розпалили-зме ватру і думате, же наші діточки мали дост задоволення? Ні, не мали, а опікунове лем могли позаздростити їм сили і енергії.

Дванадцети юж раз показували-зме поплєнерови праці артистів, які брали участь в

«Лемківским Єрусалимі»

- мистецьких варштатах, які одбилися в Ждині зараз по закінченню «Лемківської ватри». Результати тижневої праці артистів могли-зме обізнати 5 жовтня 2012 р. в Антоничівці. Як все, не бракувало доброї музики в виконанні місцевих музикантів, приємної атмосфери та почесних гостей: заступника Горлицького Старости Кароля Гурского та представників Міського уряду.

А што чувати на Антоничівці

Наталія і Єрусалим

Тот рік перешов тіж під знаком сумної 65-ої річниці акції «Вісла». Єдна з найважливіших подій в Центрі культури ім. Б.І. Антонича - то авторське

спіткання з Євгеном Місиком

посвячене презентації його найновшої публікації «Акція «Вісла»». 12 жовтня 2012 р. мали-зме змогу почути барз широку аналізу той трагічної для нас події, вислухати спогади, репортажі найстарших свідків. Пан Євген показав в мультимедіальній презентації матеріали, які не були публіковані в книжці. Наступного дня автор спіткався з учнями з ліцею ім. В. І. Антонича з Лігниць, які приїхали, як штороку, на землю своїх дідів.

др Євген Місико

Святкували-зме народини Антонича, того року то були хибаль найдовши святкування. Заграли-зме поеті 3 листопада 2012 р.

«Імпреза на 103»

вдруге збрала дуже молодих, які пришли послухати лемківського «джем сейшен» в виконанні молодіжних ансамблів «Бур'ян», «Дулярові братя» та «Серенча». Антонич сам писав, компонував музику, займався хореографією, думав, же бив би задоволений з такого святкування. Било весело, голосно і молоді.

Юстина і Аня

10 листопада 2012 р. можна було обізнати виставу Гжегожа Жажики

«Вчера, гнеска, заран...

- архітектура церковна в об'єктиві». То збірка 25 кольорових фотографій дерев'яних та муруваних церков з Малопольского та Підкарпатского воєводства. Бив то своєрідний спогад з горячого літа та рефлекс, што краєвид з часом зміниться.

Вистава фотографій Гжегожа Жажики била тіж тлом спіткання з др Ганном Грегорович-Габер - інженером архітектури, яке одбылося 24 листопада 2012 р.

Охорона культурних вартостей

лемківських сел, церков в пейзажі Лемківщини чи майбутнє полемківських сел на фоні перемін гірських осадничих укладів Бєсєиду - то лем деякі справи, про які бесідувала пані Ганна і о про які проваджена била горяча дискусія. В спітканню та дискусії забрав голос горлицький староста Мірослав Вендриховіч. Староство видає позволення на будову, а головним внеском того спіткання било того, жеби будувати, але з головою, жеби не нищити краєвиду та найближшого сусідства пам'яткових церков.

Остатній концерт в тим році в Антоничівці 14 грудня 2012 р.

заграв Олег Сухарев, український бард

лідер гурту «Самі свої» з Києва. Спокійний, поетичний, з гумором вечер переніс слухачів не лем на український ґрунт, але і в універсальний простір людських справ.

22 грудня 2012 р. спіткали-зме ся остатній раз в тим році на

Традиційних лемківських вечірок

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor

To remove this notice, visit:

www.foxitsoftware.com/shopping

Олег Сухарев

гідні нас било. Інсценізацію давніх вечірок представили діти з ансамблем «Лемківський перстень» з Гладішова на основі автентичних фольклорних матеріалів, які збрала Вікторія Гойсак од старшого покоління на Горлицьчині. Важним акцентом вечера била участь та розповіді наших баб та дідів, які представили образ з давніх років, показали, як ся пряде лен, заспівали стародавні колядки, бо од кого ся нам вчити, як не од них? Традиції - то гарна частина нашого життя, принаймні так повинно бити і певні тіж так било того вечера, бо якісь не хотілося нам розходити.

*Можна повісти, же то традиція:
зачинаме культурну програму на Антоничівці
колядом, а кінчимо в часі Різдвяного посту,
часі радісного очікування тіж колядом.
В Новім 2013 році приготували-зме для вас
цілорічний програм подій:
вистав, концертів,
авторських спіткань з цікавими людьми.
Думам, же кождий найде щось вартісного
і цікавого для себе.*

Щ

иро запрошає,

приходте, двері Антоничівки
суть широко отворені для вас.

Більше інформації про актуальні події
знайдете на нашій інтернетовій сторінці
www.lemkounion.republika.pl

Спортсмен Павло Біщак

Світ наш то не лем історія. Має в собі силу творити тіж життя в XXI віку. Думам, што то буде постійна сторінка в “Ватрі”, де будеме вказувати люди, яким зв’язок з традиційом не перешкаджат сповняти мрії і осягати штоси, што будує нас вшитких. Павло Біщак - то перша людина на країні “Наши люди XXI віку”. Не можеме забити, што початок характеру людини виходит з хижи. А хижа дала Павлови зв’язок з красом лемківской традиції - де є мова і віра предків. Велька подяка для родичів Павла, які вклали так дуже сил, щоб діти не стратили свідомости, ким сут. Він, подібні як брат і сестра, є випускником нашої української школи в Лігниць. Де пам’ят о ним як о людині спорту цілий час жие. Павла притігають спорти силові – ріжного роду. Не думам вказувати цілою спортивною дороги Павла, бо він цілий час отверат нови двері, де сповнят свої мрії. На гнесній ден Павло переміг Люїса Райса на WKN European Championship Kickboxing Orientales і здобив звання чемпіона Еуропу К-1. Одбилося тото на Estadio da Luz в Лізбоні. На стадіоні, де грає „Benfika Lizbona”, знаним Estadio da Luz в столиці Португалії. Перемога дала можливість (думає, што надовго) осягнути Павлові звання чемпіона світа. Думає, што лемківська сила допоможе тобі, Павле!

Віримо в Тебе - Свої і Твої лемки з Заходу і не лем.

Адам Вєв’юрка

Новий „Аксель”

Недавно вказався компакт-диск ансамблю „Аксель” під новом назвом „Демай”. „Аксель” призвичаїв нас до традиційних весільних шлягерів від парунадцет років.

А тепер зміна: нова якіст мельодії плус мали і велики експерименти. Вартість „Акселя” през роки видно било в піснях з рейдів “Карпати” і добрі, што залишив тот елемент на новим диску. Музика пориват до гуляня, приємні ся ей слухат під час їзди автотом. Будит оптимізм і почутя пошани до нашої пісні. Музика напевно буде нас єднала і вказувала, што треба шанувати своє традиційне, але і творити нове.

Компакт-диск можна замовляти під тел. 601741407.

Концерт

DaMyr

промуячи кружок „Дякую”

Koncert lemkowskiego zespołu
DaMyr

20 STYCZNIA 2013 R., GODZ. 16.00
TEATR IM. HELENY MODRZEJEWSKIEJ W LEGNICY

cena biletu 10 zł.
W dniu koncertu możliwość nabycia płyty 'Dziękuję'

Bilety do nabycia w kasie Teatru
lub pod nr 664 387 267

www.damyr.weebly.com

Зо шпаргета баби Вужу

Смачногооо!

Пропонуємо Вам черговий перепис на ... Свята, гостини і родинни спітканя.
Як смакують домашні раритаси? - в Ваших руках справа!

☼ Кеселиця ☼

Квасок:

10 г дріжджи получити
з 3 ложками житньої муки,
залити теплом водою, вимішати
і лишити в теплим місці на 2-3 дні.

Зачин: 2 шклянки вівсяних платків
3 ложки житньої муки
квасок
лавровий листок
скірка з хліба
зубок ческу
ложочка соли
щипта цукру

Вшитки складники дати до глиняного горця і залити теплом водою,
одставити в тепле місце (найліпше при печу) на три дні. Мішати од часу до часу.
Перед варінням кеселиці зачин перецідити през ситко, жеби бив чистий.
На олію зошклити цибульку. Заварити 1,5 літра води, дати листок лавровий.
Вляти зачин і варити на малим огни, цілий час мішати.
Додати цибульку і чеснок, доправити сольом і попрьом. Як закипит, зняти з пеца.

Перепис Марти Корбич

З традиційной аптечки

В студений зимовий час, коли барз легко ся перестудити, часто хворіють тіж діти, вартат сягнути по стари натуральни способи, справджені досвідчиньом поколінь. Пропоную домашній **сироп з маївок** (mniszek lekarski, mlecze). Помагат при запаліню бронхів (oskrzela), легенів (płuca), кашлю, астмі, хрипці, очищат дихальни дороги (oddechowy). Можна го тіж стосувати профілактичні, жеби зміцнити організм і уникнути інфекції. Такий сироп можна подавати навіть найменшим дітям.

Штороку в маю, коли землю вкривають жовти маївки, зберам їх, приготую сироп, котрий потім стосую през цілу зиму. Маївки найліпше зберати в сонячний ден, квітки повинни бити сухи і добрі розквітнени. Треба пам'ятати, же збереаме рослинки в чистим місці.

Для приготування сиропу будут потрібні:

- 250 головок квіту
- 1 літр горячої води (кропу)
- 1 кг цукру
- 1 ложочка цитринового кваску
- 4 келішки палюнки або 2 келішки спирту

Жичу доброго здоров'я!

Квіт залити кропом, одставити на 24 години. Одцідити, до плину додати 1 кг цукру і варити 20-30 минут, до горячого всипати цитриновий квасок, вляти алкоголь. Вливати горячий до пастеризованих слоїчків і замикаєти. В осінно-зимовим часі для профілактики хворіб можна додавати ложочку сиропу до води з соком дітям, дорослим – ложку сиропу. При хворобі подавати три рази денні дітям – ложочку, дорослим – ложку сиропу.

Інший натуральний лік – **сок з бурака** - поможе при анемії, для очищення і зміцнення кирви. Тота звичайна, як ся здає, рослина має барз цінни властивости. Для приготування соку бураки треба покроїти до великого слоїка, додати листя лаврови, зіля англійське, чеснок, кус соли і цукру до смаку, скірку хліба. Тото вшитко залити вареном остуженом водою. Слоїк накрити шматком, одставити в тепле місце. Скірку витягнути за 2 дні. Сок буде готовий приближні по 4 днях. Пити 2 рази денні по півшклянки. Одціджений сок тримати в холодильнику.

Анна Шкурат

Презераме стари фотографії і документи

*Голова Правління кооперативу
„Наш труд” Омелян Щерба зі своєю
сім’єю в с. Свіржова Руська, 1938 р.*

*Омелян Щерба з дружиною
Марією з роду Питлош
в с. Свіржова Руська, 1938 р.*

*На службі в Австрійській армії.
Омелян Щерба з товаришем, 1916 р.*

*Омелян Щерба
на господарстві біля тартака
в с. Свіржова Руська. 1930 р.*

Сьвідoctво вiнчаня.
Testimonium copulationis.

Klemens Szustera, M.D.

З МОЇОЇ ПОЛІТИКИ

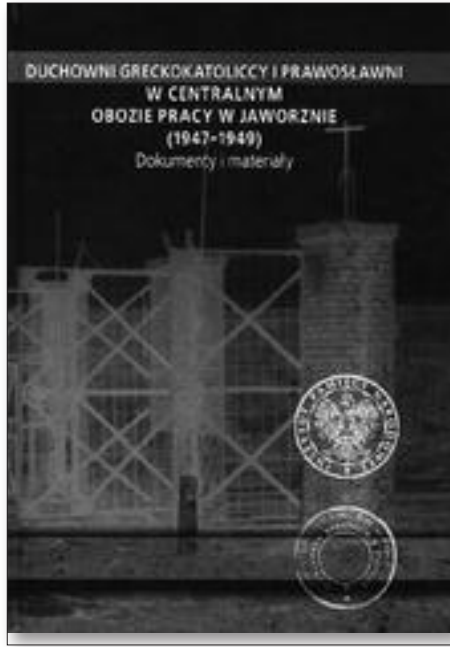

Akcja „Wisła” 1947. Dokumenty i materiały, wstęp, wybór i opracowanie materiałów E. Misilo, Archiwum Ukraińskie, 1246 s.

„My, Polacy, popełniliśmy zbrodnię. Nasze wojsko nie walczyło z bandami faszystów spod znaku UPA, ale z narodem ukraińskim. Nasze władze nie potrafiły oddzielić konieczności walki z faszystami od walki z Ukraińcami. Zamiast poderwać biedotę ukraińską do walki razem z biedotą polską, do wspólnej walki z faszyzmem, toczyliśmy wojnę nacjonalistyczną, stosując hitlerowskie zasady odpowiedzialności zbiorowej, czego przykładem jest masowe przesiedlenie ludności ukraińskiej.”

Jacek Kuroń (цитата з книжки)

З МОЇОЇ ПОЛІТИКИ

Duchowni grekokatolicki i prawoslawni w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie (1947-1949). Dokumenty i materiały, opr. I. Halagida, Warszawa 2012, 272 s.

„Centralny Obóz Pracy w Jaworznie jest dla Ukraińców w Polsce tragicznym symbolem pierwszego powojennego okresu. To właśnie tam w kwietniu 1947 roku – równocześnie z rozpoczęciem akcji „Wisła” – utworzono tzw. podobóz ukraiński, w którym w następujących miesiącach osadzono niemal 4 tys. osób. W wyniku panujących warunków oraz stosowanych w czasie przesłuchań tortur 162 z nich zmarły. Wśród uwięzionych w „ukraińskim podobozie” było także 27 duchownych (22 grekokatolików i 5 prawosławnych). Ich losom poświęcona jest niniejsza publikacja.

(цитата з книжки)

З МОЇОЇ ПОЛІТИКИ

Jak Ukraińcy pamiętają drugą wojnę światową, a zwłaszcza ostatnie ukraińskie powstanie z lat 1939-1947? (...) Wspomnienia o eliminacji Ukraińców w Rzeczypospolitej Polskiej i ich oporze to część europejskiej tragedii XX wieku, a także fragment uniwersalnej narracji o zbrodniach dokonywanych przez państwo na własnych obywatelach niechcianej narodowości bądź kategorii. (...) W pierwszej połowie XX wieku żaden europejski rząd nie uważał za celowe umiędzynarodowienia kwestii ukraińskiej i nie uznawał prawa Ukraińców do utworzenia państwa narodowego na terenach, które traktowali jako własne. Elity ukraińskie uświadamiały sobie, że autorytaryzm II Rzeczypospolitej, Wielki Głód w ZSRR i wreszcie wojna wywołana przez III Rzeszę nieuchronnie prowadzą ku ukraińskiej katastrofie narodowej. Dlatego podczas II wojny światowej doszło do utworzenia Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA), jedynej formacji zbrojnej przeciwstawiającej się ciągowi wydarzeń pojmowanych przez Ukraińców jako zbrodnicze wobec nich jako narodu.

(зі вступу)

Дорогі Читачі!

Об'єднання лемків у Польщі видає кольоровий кварталник, мудро редагований журнал „Ватра”, в якому знайдете багатство історії нашого рідного краю, нашого народу, ту багату природу, річки і потічки, в котрих джерельна вода пахне лікувальними мінералами. Зустрінете гори і долини, вкриті лісами, різномодним пахучим нектаром, велику кількість птаства, яке до сьогодні сумно оспівує трагедію тих нещасних літ, коли українців-лемків насильно вигнали, змусили їх залишити одвічно свою, безцінну для них країну. А була вона такою дорогою, прекрасною, що досі українці-лемки, вже старенькі, гірко оплакують дороги свої сторони, банують за втраченими прекрасними піснями, співаними віками, які розвеселяли усю нашу громаду на забавах, гостинах, весіллях нашого краю. У словах і думках цих пісень, тих співанок знаходимо краєвиди - панорами дорогих нам гір, потоків, струмочків, лісів, гаїв. У цих піснях бачимо і чуємо спів природи, птахів, черчння потоків, шум лісів.

Такі співанки ми колись співали: „У горах Карпата, там лемко жие”, „Там на горі три тополі”, „Там на горі крута вежа”, „Там за горою, там за другою”, „Червена ружа трояка”, „Повідав-ес, же мя возмеш”, „Там у полі три тополі”, „Ой чорна я си, чорна”, „Іванку, Іванку”, „Ой лучка, лучка, лучка зелена”, „А там під лісом дорога бита”, „А там долом при долині”, „Покотився горошок по поли”, „Не мелем, не мелем”, „Розпрягайте, хлопці, коні”, „Ішов стрілець на війноньку”, „На Подолі білий камінь”, „Там на горі, там женці жнуть”, „Там за горою, там за другою”, „Човень хитається серед води”, „Сонце низенько, гори чорніють”, „Тече річка невеличка”, „О Україно, о любя ненько”, „Віс вітер, віс буйний”, „Вечір вечоріє”, „На Україні дзвони дзвонять, на Україні сурми грають”, „Ой у лузі червона калина”, „Повіяв вітер степовий, трава ся похилила” та інші.

У такому-то світі ми росли і тішилися своїм коханим краєм. Той світ - то світ через сльози з жалю і смутку за втраченим раєм, дорогою Лемківщиною, бо Лемківщина - це край пісень і співанок. Всі вони тісно в'яжуть нашу лемківсько-українську громаду в нерозривну цілість. Ворогам не вдалося ані депортацією, ані вигнанням до кінця знищити велику силу нашого героїчного народу.

Дорогі українці-лемки! Край наш пребагатий. Большевицька комуна, татарська і турецька навали, польське панування, міжвоєнна санація

- віками грабували, руйнували, палили Русь - Україну. Дякувати Богу, теперішня Україна змогла це страшне грабування, нищення пережити і подолати тих ганебних ворогів. (...)

Зібрані і записані в “Ватрі” події відтворюють образ нашого життя. У словах, записаних в “Ватрі”, знаходимо багатство думок, які становлять велику вартість. Роками показують силу Лемківщини - України. Зі статей випливає єдність і сила нашого народу.

Пишу кілька цих зичливих слів з великим жалем з вигнання і сподіваюся, що хоч частинно заохочу до читання нашої „Ватри” тих, що її ще не читають, а маю надію, будуть читати. Принесена під стріху наших хат тих, вигнаних на заході, і тих, хто повернувся на Лемківщину, оживить і повчить, розрадує життя нашого засмученого народу. Читайте нашу “Ватру”!

Ставишан **Євген Бочньович**

Смотрю

*Смотрю на тя, лемку – братае...
Виджу, же-сме камарати.
Через тамто вишмаріня
... Гмерат ціле поколіня.*

*Што раз менше нас в чужині
Пам'ятат про небо синє,
Церкву, як Паню над селом,
Што зробили ей костелом.*

*Вітців гроби сплят в бур'янах
В Лемківщині і над Сяном.
По цвинтарях уці ходят...
Знай про тото, мій народе!*

*Гвариш, же ти нич не зміниш,
Же привикаш до чужини.
Діти ся асимілюют,
Дакотри на рідне плюют.*

*Брате лемку, што нас чекає?
Від Карпат всі ми далеко.
Ици дакус пам'ятаме
Слова дідів, тата, мамі...*

*Але серед нас є таки,
Што завірили полякам.
Для них чужим наше рідне.
Так пропадат наша гідність.*

Василь Шляхтич

Лемківська хроніка

9.09. У Львові святкували 20 - літя діяня лемківської церкви. В 60-тих рр. XX ст. прийнято постанову створити при Етнографічним музею лемківську оселю з пам'ятковом церквом. 8 липня 1988 р. заснувано обласне Товариство „Лемківщина”, що значно оживило будову церкви в скансені. Олег Іванусів з Канади пожертвував на потреби церкви 1800 примірників книжки свого авторства „Церква в руїні”. В грудні 1990 р. організатором і головою комітету будови церкви призначено Івана Красовського. 7 квітня 1991 р. кардинал, патріарх УГКЦ Мирослав-Іван Любачівський та митрополит Володимир Стернюк з участю великої кількості вірних освятили місце під побудову нової святині. 13 вересня 1992 р. урочисто освятив церкву святих Володимира і Ольги - владика Филімон Курчаба з участю о. Анатолія Дуди (якого призначено душпастирсьом лемківської святині) та великої кількості прихожан. Церква в Лемківским скансені то не лем звичайний парафіяльний храм, сповняє вона особливу місію. То символ Лемківщини не тільки у Львові, але й в Україні. Она гуртує лемків на молитвах, є місцем стріч лемків з родичами, родинами, приятелями, односельчанами, з лемківском культуром. При церкві одбиваються важни святкування, урочистости різних національних подій, то провідне і найкраще місце лемківства в Україні. Організаторами свята були: голова Львівського обласного товариства „Лемківщина” Степан Майкович та голова Фондації дослідження Лемківщини Петро Гандяк. Приїхали запрошені гості: директор музею Іван Косачевич, колишній директор Борис Рибак, голова СФУЛО Софія Федина, Іван Красовський. Виступили хори: „Радоцина” з Пустомитів і львівська „Лемковина”, „Діброва” - танцювальний гуцульський закарпатський ансамбль, „Лемчатко” - фольклорний гурт та інструментальний гурток „Лемківски гудачки” з Калуша і „Гречни фрайрки” з Монастириск.

27-28.09. В Щеціні Інститут національної пам'яті (IPN) організував чергову наукову міжнародну конференцію „Pomiędzy ideologią a socjotechniką. Kwestia mniejszości narodowych w polityce władz komunistycznych (doświadczenie polskie i środkowoeuropejskie)”. Науково-дослідницьку діяльність розпочато в 2006 р., реалізуючи проєкт „Апарат безпеки стосовно національних меншин”. Координатором того проєкту є проф. Ярослав Сирник (перше ним бив проф. Гжегож Мотика). У рамках ініціативи

видано кілька книжок: „Ludność ukraińska na Dolnym Śląsku (1945-1989)”, Я. Сирник, 2007 р.; „Szpieg Watykanu. Kapłan greckokatolicki ks. Bazyli Hrynyk (1896-1977)”, проф. Ігор Галагіда, 2008 р.; „Aparat bezpieczeństwa Polski Ludowej wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców”, Я. Сирник, 2009 р.

29.09 Гожівська православна парафія Різдва Пресвятої Богородиці святкувала ювілей 50-літя свого існування. Торжества очолив вроцлавско-щецінський владика кир Єремія.

29.09 На території музею в Богданцю гожівски гуртки ОУП і ОЛ приготували чергову Ждиньочку - родинну зустріч при ватрі зо співом та приграваньом - на гітарах Петра Святківського з Лугів і Ваня Щамбури з Берліна.

30.09. В Валецким центрі культури одзначали 65-ту річницю операції „Вісла”. З доповідьом виступив історик Петро Старинський, який представив перебіг депортації українців на західні землі Польщі, особливо в околиці Валча, де поселено 2734 українців з повітів: Ліського, Любачівського, Перемиского, Сяніцького і частинно з Лемківщини. В деяких селах та присілках, як Буди, Надажиці, Сипнево, Папово, Волові Ліси, Бжезниця та Русиново українці становили 40-90%, а культурне життя зосереджувалося довкола Греко-католицької церкви. 65-у річницю акції „Вісла” поєднано з храмовим празником Воздвиження Чесного Хреста. Того року на свято приїхали: о. проф. Ярослав Москалик з Познаня, місцевий парох д-р о. Аркадій Трохановський (син вигнанців з Брунар і Вафки), віце-староста Валецького повіту Єжи Гошинські, голова Кошалінського відділу ОУП Романа Білас та член ГУ ОУП Марко Сирник.

6.10. Український ліцей в Лігниці торжественно святкував 55-і роковини свого існування. Тут працювали оддани українській справі вихователі нашої молоді: Ірина Снігур - дир. ліцею, Іван Співак - україніст та історик, Михайло Дуда - вчитель співу і музики та керівник художніх ансамблів, Ярослав Гайдукевич - вчитель фізики і хемії, Михайло Бздель - керівник інтернату, о. Володимир Гайдукевич, о. Іван Мартиняк і багато інших.

12.10. В Горлицким центрі культури ім. Б.І.Антонича одбилося авторське спітканя з директором Українського Архіву Євгеном Місилом і презентація його нової книжки „Акція Вісла”.

13.10. В Горлицях зорганізовано спітканя учнів українського ліцею в Лігниці з Євгеном Місило, який представив молодежи найновшу історію і запредентував свою книжку „Акція „Вісла”.

13.10. В Кошаліні одбилася історична наукова конференція, присвячена 65-й річниці операції

„Вісла”. Взяли в ній участ: проф. Богдан Гальчак з Зеленогірського університету, який розповідав про причини проведення операції, д-р Мацей Гейгер з Поморської академії в Слупську, котрий зосередився на питаннях щодо поселення українців на Західним Помор’ю, та д-р Аркадій Слабіг тіж з Поморської академії з доповідьом про українців в колишніх Слупським і Кошалінським воєвідствах в 1970-1989 рр. Одбилася презентація книжки Романа Кабачія „Wygnań na stepy. Przesiedlenie ludności ukraińskiej z Polski na południe Ukrainy w latach 1944-1946”.

14.10. В Боднарці настоятель греко-католицької парафії о. Григорій Назар організував церковний празник – Кермеш в свято Покрови Пресвятої Богородиці, а боднарчане - IV з’їзд колишніх селян. Головним целебрантом Літургії бив о. Богдан Панчак, настоятель Духовної семінарії в Любліні, який виголосив дуже цікаву, змістову і повчаючу проповідь. Співслужили місцевий парох

“Аркан” під час кермешу в Боднарці

о. Григорій Назар і о. Павло Сивец. Вечірню співав хор „Стрітєння” з Львівського католицького університету. Приїхали боднарчане і їх нащадки з різних закутків Польщі та з закордону. В концертній частині виступили ансамблі з українських шкіл Лігниць і Перемишля та „Ручай” з Санкової.

13-15.10. Учні з Українського ліцею упорядкували цвинтар біля церкви в Волівці. Знаходили хрести в хащах - кряках та їх очищали і вставляли на цвинтарі. Молодю опікувалися Адам Вев’юрка і Еміль Гойсак та родина Гутиряків, яка їх пригощувала.

18.10. В Гожівській воєвідській бібліотеці проведено наукову конференцію „Mniejszości regionu pogranicza polsko-niemieckiego. Separacja. Adaptacja. Integracja. Asymilacja”. О нашої нацменшині доповідали, м. ін. проф. Богдан Гальчак, др Аркадіуш Слабіг, др Беата Орловська,

др Мирослав Пецух.

21.10. В Ужгороді одбилася обласна конференція „Русини Закарпаття - хто ми?”, яку організувало Закарпатське обласне Всеукраїнське товариство „Лемківщина”. Всі виступаючи науковці ствердили, що русини Закарпаття є частиною українського народу.

3.11. В горлицьким Центрі культури ім. Б.І. Антонича на 103-річницю народження Б.І. Антонича виступили лемківські молодіжні гурти з повіту горлицького.

4.11. В лемківських селах - Бортнім, Новиці і Лоси встановлено символічні предмети, які вказують на характеристичні для їх мешканців ремесла і заняття. (більше читайте в номері)

4.11. В Висові ансамбль „Серенча” святкував своє 15-ліття, яке награвала TV Краків і місцева горлицька TV. Святкування провадив о. Григорій Назар. „Серенчу” м.ін. привитали: Лешек Зегзда і Павел Сліва - представники Уряду Маршалковського з Кракова, Горлицький віце-староста Кароль Гурські, голова Ради повіту Марек Бугно, бургомістр Горлиць Вітольд Кохан, війтові гмін: Устя Дмитро Ридзанич, Санкової Малгожата Малух. В артистичній програмі виступили Ювіляре, а на забаві грав “Бур’ян” з Горлиць.

4.11. В Снині Союз русинів-українців Словаччини організував XXII Фестиваль духовної пісні (більше чит. в номері).

6.11. Штефана Гладика запросили на стрічу з учнями до професійної школи в Рибніку, де виголосив прелекцію з історії, культури і традицій на Лемківщині.

8.11. В Варшаві на засіданню Сеймової комісії нацменшин схвалено єдноголосно проєкт постанови про засудження акції „Вісла”, який має розглядати Сейм РП. Сейм повинен тот проєкт прийняти і узнати депортаційну операцію „Вісла” за злочинну, подібно як зробив то Сенат в 1990 р. В засіданню комісії в дискусії брали участ історики: Роман Дрозд, Євген Місило, Богдан Гальчак, Гжегож Мотика, Мирослав Чех, адвокат Петро Федусько - всі ствердили, што найважнішом цілюм операції „Вісла” било асимілювати українців і створити єднонаціональну Польщу. В дебатах комісії заберали голос: Петро Тима голова ОУП і Штефан Гладик голова ОЛ. Представники інших лемківських організацій не з’явилися на засіданню.

9.11. В Мельцу в Центрі культури показано XII-у виставу „Лемківський Єрусалим”.

10.11. В Горлицях одбилася чергове пленарне засідання ГУ ОЛ. Звіт з праці за остатній час склав голова ОЛ Штефан Гладик, а звіт з реалізації проєктів Еміль Гойсак, секретар ОЛ. Він тіж

представив пропозицію проектів на 2013 рік та джерела фінансування. Підсумовано проведення ХХХ Лемківської ватри в Ждині. Оцінено їй як успішну, подібно як описувано події на Ватрі в „Нашим слові, „Новим життєм”, „Ватрі” та польській пресі. ГУ ОЛ постановила скликати 26.01.2013 р. з'їзд організації, схвалено правила з'їзду і передано членам відповідальним за проведення передвиборчої кампанії відповідні документи для проведення зборів в гуртках ОЛ, чи зорганізування нових. Голова ОЛ Ш. Гладик запізнав зобраних з засіданням сеймової Комісії до справ національних меншин. В засіданні брав участь генеральний консул України в Кракові Віталій Максименко, який від імені МЗС України вручав почесні грамоти: старості Горлицького повіту Мірославу Вендриховічу, війтові гміни Устя-Горлицьке Дмитрови Ридзаничу, Васильови Шлянті з-ку голови ОЛ, та поетови Володиславови Грабану (який не зміг одобрити).

10.11. В Горлицькому центрі культури ім. Б.І. Антонича відкрито виставу в фотографіях Іжегожа Зажика - „Церковна архітектура в об'єктиві”, про яку розповів сам автор-художник.

17.11. Гурток Об'єднання лемків в Лігницькі організував танцювальну забаву на понад 500 осіб. З той нагоди Іжегож Схетина прислав витальний лист. На забаві одбилося льосування

Євродепутат Пйотр Борис та Сандра Гербут, яка виграла білет до Брукселі

незвичайної нагороди – двох білетів до звиджання Європарламенту в Брукселі.

18.11. В Горлицях в Монастири сс. Василянок концертував церковний хор „Акціос” з церкви св. Михайла у Львові. В першій частині хористи заспівали релігійні пісні, а в другій призабути загально-українські народні. Рівень співу

хористів дуже професіональний, за що били вдячні глядачі і дякували оплесками.

24.11. В Горлицькому центрі культури ім. Б.І. Антонича одбилося спіткання з др архітектором Ганном Грегорович-Габер, яка виголосила прелекцію „Охорона культурних вартости лемківських сел” - Церкви в лемківському краєвиді і майбутнє лемківських сел в переменах гірських осадничих укладів в Новасанчівському Бескиді.

24.11. В Мохначці в новоствореній лемківській реставрації одбилася танцювальна забава. Організаторе запрашають до Мохначки на нашу традиційну Маланку 2013.

24-25.11. Гожівська греко-католицька парафія святкувала храмовий празник св. Йосафата. Торжества почалися в суботу Великом Вечірньому, яку служив єромонах Сава з Монастиря Студитів зі Львова. По вечірній відслужено панахиду за жертви Голодомору в Україні. В неділю богослужіння розпочалися Акафістом до св. Йосафата. Єром. Сава у співслужінні о. Дарія Губ'яка одправили Божественну Літургію. По богослужбах парафіяне Гожова і гості з сусідніх парафій: Стшелець, Сквезини і Міжріча стрінулися на гостині, зо співом в супроводі гітар.

25.11. В Бортнім Горлицький православний влади́ка Паїсій з місцевим парохом о. Мирославом Цідило посвятили джерело з цілющом водом, яке заходиться в підвалі старій плебанії. В Бортнім виремонтувано Центр культури, зроблено огорожіння вко́ло церкви і ходник до цвинтаря. Зорганізувано каменя́рську виставу в давнім плебаньським шпіхлі́рі. В урочистости брали участь: Станіслав Сорис - маршалок Мало́польського сеймі́ку, Малгожата Малух - війт гміни Санкова, Іван Бодак - член Гмінної ради Санкова, Адам Кузяк - солтис Бортного, Марек Подраза - редактор „Газети Горлицької”.

6.12. Комісія національних меншин, яку очолює депутат Мирон Сич, провела перше читання проекту постанови Со́йму РП в справі акції „Вісла”. Обради комісії були барз бурхливі з уваги на то́то, што, крім послів, серед гостей засідання комісії були представники крайніх товариств кресов'яків м.ін. Ян Невіньські - голова Кресового патріотичного руху, а також Анджей Лукавські – видавець „Кресового інформаційного сервісу”. В їхніх виступах пртиставляли злочин депортації українців трагічним подіями на Волині. Проти засудження акції „Вісла” були тіж депутати ПiC, серед яких бив активний Марек Аст з округу Зелена Гора. Дев'ятьома голосами „за”, при штирьох „проти” прийнято проект постанови Комісії. В дискусії взяли участь, м. ін. голова ОУП Петро Тима, проф. Іжегож Мотика.

8.12. В Бардйові 8 грудня і 9-го в Пряшові

одбився 40-ий огляд народних пісень „Маковицка струна” (більше чит. в номери).

9.12. В Гожові проходила VI Велия Народів організувана Товариством творців і любителів циганської культури ім. Броніслави Вайс-Папуши. З нашима велийніма стравами приготовлено два столи: єден приготували гожівски гуртки ОУП і ОЛ, другий Товариство любителів лемківської культури зо Стшелец Краєньских. Наши колядки барз гарді заспівали хористки греко-католицких парафій з Гожова і Сквєжини (керівник Ірина Борушак-Губ'як).

11.12. На прохання Об'єднання лемків в Малопольского воєводи Єжи Міллера одбилася ділова зустріч керівництва ОЛ з урядниками Одділу нерухомости та представниками Державних лісів, яки від кільканадцятьох років використовуют вшитки можливости, жеби перешкодити в фізичним одобранию втраченої власности. Воєвода переконував лісників, же вперте використання ними вшитких правових можливости відкликування ся повинно мати межі розсудку. Він підкреслив, же при браку правних аргументів лісників не вартат протігати справ зворотів, бо викликає то велике незадоволення громади і збільшат кошти старань.

12.12. Катедра українознавства Ягеллонського університету (Факультет міжнародних і політичних студій) та Фондація св. Володимира-Хрестителя Київської Руси в Кракові організували наукову конференцію „Акція „Вісла” і доля української меншини Польщі в 1947 – 2012 роках”. На конференції виступили, м. ін. проф. Ярослав Сирник з доповідьом „Дії апарату безпеки

проти української меншини в Нижній Сілезії”, Маріуш Зайончковські (ІПН Люблін) – „Злочин в Верховині в польській і українській національній пам'яті”, др Божена Пацтва (Сілезкий університет) „Українці на Жулавах. Суспільні практики збереження і відтворення етнічної релігійної тотожности”, проф. Володимир Мокрий - „Джерела втрати української національної ідентичности виселенцям акції „Вісла”, їх синами і онуками”.

14.12. В Горлицьким центрі культури ім. Б.І. Антонича виступив з сольним концертом лідер фолькової групи „Сами свої” з Києва бард Олег Сухарев. Концерт збогатила поетка Катерина Тягло декламаційом віршів.

14.12. В Лігницькій бібліотеці одкрито виставу церков і краєвидів Лемківщини в малюнках лемка Владислава Ревака. Вистава буде отворена до кінця січня. (більше чит. в номери)

15.12. В Стшельцах Краєньских Стоваришніям любителів лемківської культури в Вежи (домівка) „Лемко-Товар” отворено XII-у Виставу „Лемківський Єрусалим”.

22.12. В горлицьким Центрі культури ім. Б.І. Антонича ОЛ організувало традиційни лемківски вечірки. В Різдвяним пості дівчата, газдині і хлопці та молоди газдове сходилися на вечірки не лем жеби прясти при світлі нафтової лампи в єдній хижи. Било то місце, де розвивалася народна культура і традиція: співання стародавніх коляд, вечіркових співанок, приспівок, показ обрядових представлїнь, архаїчних забав, розв'зування загадок, оповідання легенд.

Петро Шафран

Будівля церкви станом на липец і на листопад 2012 р.

**Комітет будови православної церкви в Білянці
щиро дякує вшитким жертводавцям
за підтримку будови церкви.**

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **Ватра**):

Антон Феціца, Краків - 150,- зл.
Іван Сембрат, Міжздорє - 150,- зл.
Іван Тирпак, Пральковиці - 100,- зл.
о. Йосиф Улицький, Гданськ - 100,- зл.
Василь Людвін, Олава - 312,- зл.

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Охочим допомогти нам
подаємо наш банківський рахунок:
BANK PEKAO SA
83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Редакція **Ватри** Головна управа ОЛ

❖ На обкладинці: *Різдво Христове, ясна темпера на дощці, 2008, Павло Лопата*

❖ Фото кольорових сторінок: *Наталія Гладик, Еміль Гойсак, Варфоломей Келтика, Володимир Гойсак, Адам Вев'юрка, Григорій Зажика*

Зміст:

Христос Раждається!

Хотіли утворити „польский краєвид” - <i>О.Маслей</i> ...	3
„Русини Закарпаття - хто ми?” - <i>О.Невицька</i>	5
Наша школа вже 55 років - <i>А.Вев'юрка</i>	6
Лігницька вистава - <i>А.Вев'юрка</i>	6
Медвід чи Солом'яник? - <i>В.Гойсак</i>	7
Історична сесія у Вроцлаві - <i>О.Кульчевич</i>	7
Снинський фестиваль і „Маковицка струна”	8
У вінок спогадів про Омеляна Щербу - <i>Г.Щерба</i>	9
3 90-м Ювілеєм - <i>Ш.Гладик</i>	11
Відроджуємо пам'ять Лемківщини! - <i>А.Вев'юрка</i> ..	12

Дні Антонича - В.Гойсак

Што чувати на Антоничівці - Н.Гладик
Спортмен Павло Біщак - А.Вев'юрка

Зо шпаргета баби Ружи - <i>М.Корбич</i>	17
3 традиційної аптечки - <i>А.Шкурат</i>	17
Презераме стари фотографії і документи	18
3 мойой полицки	20
Лист до редакції - <i>Є.Бочньович</i>	21
Лемківська хроніка	22

Символи давних ремесел

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3 зл. + 2 зл. поштової оплати.

Річна передплата 4 x 3 зл. + 8 зл. (кошти пересилки) = **20 зл., (пріоритетна - 26 зл.)**

Якщо Ви передплатите більше 3-х примірників, кошти висилки Редакція бере на себе.

Від пересилки однієї „Ватри” в європейські держави поштова оплата - 3 зл.

+ 3,50 зл. = **6,50 зл. (пріоритетна = 8 зл.)**. Річна передплата - **26 зл. (пріоритетна - 32 зл.)**

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji

Ministra Administracji i Cyfryzacji

„Ватра” зима 2013 (80)

Bудає / Wydaje

**Zarząd Główny
ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW**

ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906

www.lemkounion.republika.pl; lemounion@poczta.onet.pl

Redaktor naczelny

Piotr Szafran

Hańczowa 8, 38-316 Wysowa

tel. 48 18 35 32 145

e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Редагує колеґія

Петро ШАФРАН головний редактор ❖ дизайн Еміль ГОЙСАК e-mail: miloxiii@o2.pl

❖ Вікторія ГОЙСАК коректа, дитяча сторінка e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ❖

❖❖❖

Технічне оформлення

FHU „LEBO” Gorlice, tel. 18 35 37 877; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

❖❖❖

Adres Redakcji

ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Медвід чи солом'яник?

Продовження

Традиційні лемківські вечірки

Операючися на зобрани етнографічні дани приготували-зме з театральном групом “Лемківський перстеник” інсценізацію лемківських вечірок. До хижи, в котрій пряли дівчата і газдині, пришли хлопчиска з туроньом і медведьом. Нелегко було зробити стрій для медведя, бо оказалось, же в наших часах однайти нормальну довгу солому – то річ практичні нереальна! Запрезентували-зме коротки дівочи танці: в колічку по три особи до приспівки “Три звіздочки” (подала Єва Дудич з Білянки), помедже “копками” до приспівки “Преплетам чепчики” (подала Єва Чупик з Білянки), танец в парах до приспівки “Чорна вовна на білім баранку” (подала Марія Ротко з Панкни); забави: “Черемости” (подала Анна Горбаль з Бортного), “Суш” (подав Яків Козак з Бортного), “Опатки” (подала Анна Шлянта з Лося), жид “колотив чир” (подала Анна Корбеляк з Ганчови), хлопці “ходили на млин” і “пекли когута” (забави знани в різних селах). Діти заспівали тіж вечіркови коляди “В глибокій долині” (подала Єва Гира з Конечной), “Кой ясне соненько” (подала Анна Пециляк з Рихвалду).

Виступ “оціняло” барз поважне жирі – запрошени почесни гості - правдиви свідкове давних вечірок: Анна Адзимка з Лугу (тепер Ждиня), Анна Тилявска з Розділя, Єва Чупик з Білянки, Штефан Дзямба зо Ждині. По виступі власні они заняли місце на сцені при куделях чи возках і присутни могли почути автентични спогади про вечірки таки, яки збереглися в їх пам'яті. Єва Чупик – колишня солістка “Лемковини” -заспівала тіж стародавни коляди, традиційні співани на вечірках в Білянці “З тамтой страни кута”, “Як Панна Марія по світу ходила”, “Ой, ишла, ишла свята Єлена”.

Думам, же вечірки на Антоничівці зацікавили глядачів, а може заохочат дакого звідатися своїх дідів чи бабць: а чи Ви сте ходили на вечірки і што о них пам'ятате?

Вікторія Гойсак

Прядут: Анна Адзимка, Анна Тилявска

СИМВОЛИ давних ремесел в лемківських селах

Згідно з проєктом „Легенди і історії, котрі можуть ся притрафити в дорозі” в трьох лемківських селах - Бортнім, Новиці і Лося встановлено символічні предмети, які вказують на характеристичні для їх мешканців ремесла і занятя. В Бортнім, зканим здавна осередку каменярства, недалеко од пам’ятковой церкви і сипанця (шпихлір), в котрим містится експозиція, присвячена тому ремеслу, поставлено найбільше нарядя для обробки каменя – киянку (киян). В Новиці - центрі лижкарства - на тлі прекрасних гір станула величезна дерев’яна лижка. До експозиції лосянської „Мазярської загороди” додано іщи еден експонат - дерев’яне колесо з мазярского возу. Коло каждого експонату уміщено інформаційну таблицю, котра вияснят присутність того предмету в пейзажи села, а сами символи давних лемківських ремесел і занятъ сут наступном туристичном атракціом регіону.

(ред)

